

בית הדין המשמעתי לערעורים

באוניברסיטה תל-אביב

המערער :

באמצעות בא כוחו, עו"ד אחמד חמזה יונס ו/או אבראהים אגבאריה

-- נגד --

המשיבה : אוניברסיטת תל-אביב

באמצעות בא כוחה, עו"ד ירון זהבי

פסק דין

מונח בפנינו ערעור על החלטת ס. הממונה על המשמעת בתיק ד-19-2022 בעניינו של המערער, תלמיד שנה ג' למשפטים וחשבונאות בזמן העבירה.

המקרה עוסק בהתנהגותו של המערער בבחינה בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" שהתקיימה בתאריך 9.2.22. קורס זה הוצע במסגרת כלל אוניברסיטאית כחלק מהתוכנית "כלים שלובים". המערער עשה שימוש בקבוצת וואטסאפ כיתתית במהלך המבחן באופן הבא: (א) בתחילה כתב שתי הודעות עוקבות ומחק אותן; (ב) אחר כך ענה על שאלה מצולמת (screenshot) ובה כתב "זה 2 100% בדוק. (ג) דקות ספורות אחר כך צילם שאלה מהמבחן וענה שוב תשובות לשאלות של נבחנת.

כפי שמפרט ס. הממונה על המשמעת בפסק דינו, הן הקורס והן הבחינה נערכו במתכונת אינטרנטית. טרם הבחינה, נשלחה הודעת דואר אלקטרונית למשתתפים ובה נכתב: "המבחן הוא עם חומר פתוח ועם אינטרנט פתוח... אסור בתכלית האיסור להיעזר באנשים אחרים, להעביר אליהם מידע או לקבל מהם מידע בדרכים ישירות או עקיפות...". כמו כן בבוקר המבחן נשלחה למשתתפי הקורס הודעה בה הודגש כי "...העברת מידע בין סטודנטים בקורס בזמן המבחן אסורה באיסור חמור. פתרו את המבחן בעצמכם בלי לסייע לאחרים ובלי להסתייע באחרים...". בנוסף, האפשרות לפתיחת טופס המבחן על מסך המחשב הותנתה במתן אישור דיגיטלי על ידי הסטודנט למסמך שכותרתו "הצהרה על טוהר הבחינות".

ס. הממונה על המשמעת קבע בהכרעת הדין מיום 24.7.22 שיש להרשיע את המערער בעבירות הונאה, לפי סעיף 29.3.2 לתקנון המשמעת, והפרת הוראות לפי סעיף 29.4 לתקנון המשמעת. ס. הממונה על המשמעת קבע בגזר הדין מיום 4.8.22 את עונשו של המערער בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי"; (ב) הרחקה לשלושה סמסטרים, דהיינו שנה"ל תשפ"ג והסמסטר הראשון של שנה"ל תשפ"ד; (ג) הרחקה על תנאי לשני סמסטרים לתקופה של שנתיים מיום שובו של המערער ללימודים.

לשם רוחב היריעה יצוין כי שורה של פסקי דין של הערכאה הראשונה עוסקים בהתנהלותם של סטודנטים שונים בבחינה בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" שהתקיימה ב-9.2.22. כפי שמפרט ס. הממונה על המשמעת, שי נ. לביא, בתיק 12-2022: "למרות הדמיון במסכת העובדות, יש הבדלים לא מעטים בין התיקים.

חלק מהנקבלים העלו שאלות וביקשו פתרון; חלק ענו לשאלות של אחרים; חלק שאלו שאלות טכניות במהותן (שמקומן בפניה לצוות הקורס) וחלק כתבו בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית אך מחקו את הודעתם, שתוכנה לא נודע. "עד כה ניתנו מספר פסקי דין על ידי הערכאה הראשונה ביחס לקורס (2022-28; 2022-12; 2022-9; 2022-14; 2022-18; 2022-26; 2022-19).

בערעור שלפנינו העלה המערער שורה של טענות כנגד הרשעתו בעבירה של הונאה כמו גם כנגד העונש שהוטל עליו: (1) המערער טען כי מטרת כניסתו לקבוצת הוואטסאפ הכיתתית בזמן המבחן הייתה לצורך חיפוש מחברת לאור שאלות שעלו בבחינה שלא מצא בחומר שברשותו, ולא בכדי לעזור לאחרים; (2) המערער טען כי אין להרשיעו בעבירת הונאה, מאחר והסעיף המסדיר עבירה זו, סעיף 29.3 הוא סעיף רחב מדי אשר אוסר, בין היתר, על החזקה בהישג יד של מכשיר סלולרי או מכשיר אלקטרוני אחר המאפשר תקשורת; (3) המערער טען כי הוא לא הפיק טובת הנאה אישית כתוצאה מהעבירה אלא סייע לאחרים ועל כן לא התקיים היסוד הנפשי של העבירה; (4) המערער טען כי הוא סבר שמעשיו מותרים לאור כך ש"כולם כתבו הודעות" בקבוצת הוואטסאפ; (5) המערער טען לאכיפה סלקטיבית. בהקשר זה המערער העלה מספר טענות: א) המערער טען כי צילומי המסך נמסרו מאחד הסטודנטים, דהיינו מדובר בבחירה סלקטיבית של צילומי מסך. ב) המערער טען כי לחלק מהסטודנטים הוצעו עסקאות טיעון לפיהן תימחק עבירת ההונאה, ולחלק לא. ג) המערער טען כי על חלק מהסטודנטים שהשתתפו בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית הוטלו בפסקי הדין שניתנו בערכאה הראשונה עונשים קלים יותר מאשר העונש שהוטל עליו.

לאחר ששמענו את טענות המערער ואת תשובת המשיבה החלטנו לדחות את הערעור ביחס להכרעת הדין ולהותיר את הרשעת המערער בעבירות של הונאה והפרת הוראות על כן.

(1) לעניין שאלת מטרת כניסתו של המערער לקבוצת הוואטסאפ הכיתתית, יובהר כי אין לדידנו נפקות לשאלה מה הייתה מטרת כניסתו של המערער לקבוצת הוואטסאפ מלכתחילה. העובדות הרלוואנטיות לעניין ההרשעה הן העובדות המפורטות למעלה – ואשר נוגעות לאופן פעולתו של המערער בקבוצת הוואטסאפ – ואשר עליהן המערער איננו חולק. בנוסף, ככלל ערכאת ערעור אינה מתערבת בממצאי מהימנות ובקביעות עובדתיות. לא מצאנו טעם לחרוג מן הכלל במקרה זה.

(2) לעניין עצם הרשעתו של המערער בעבירת ההונאה, השתכנענו כי מעשיו של המערער אשר כללו באופן מובהק "העברת מידע בין נבחנים" נכנסים באופן ברור לגדר עבירת ההונאה כפי שהיא מנוסחת בתקנון המשמעת.

(3) טענתו של המערער בדבר היעדר הפקת הנאה עשויה להיות רלוואנטית לעניין העונש, אך לא לעניין ההרשעה בעבירת ההונאה. עצם העלאת התשובות בקבוצת הוואטסאפ מהווה הונאה. לעניין זה ראו סעיף 29.3.2. לתקנון המשמעת המגדיר הונאה כ"העברת מידע או ניסיון להעברת מידע בין נבחנים". (והשוו גם עם ד-2022-14).

(4) טענתו של המערער לפיה משתתפים נוספים עברו עבירות, איננה גורעת מאחריותו או מאשמתו. בנוסף, ראוי לציין כי לא כל התלמידים בקבוצת הוואטסאפ השתתפו בתשובות. חלקם עזבו את הקבוצה במהלך הבחינה ואחד/מהם אף מסר/ה צילומי מסך למרצה הקורס (והשוו ד-2022-12).

(5) אנו מוצאות לנכון לדחות את הטענה בדבר אכיפה בררנית. הקבילה הגישה מעל 18 קבילות (וראו ד-2022-12, נגד סטודנטים שנטלו חלק בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית בעת המבחן המקוון. מתוך הקבילות השונות,

ניתנו נכון למועד כתיבת שורות אלו 11 פסקי דין שונים. פסקי הדין השונים נבדלים זה מזה בנסיבותיהם העובדתיות, ובעקבות כך בעבירות בהן הורשעו הסטודנטים השונים ובעונשים אותם קיבלו הסטודנטים. בחלק מפסקי הדין הללו נגזר עונש של הרחקה בפועל (וראו ד-2022-12; ד-2022-9; 14-2022; 18-2022). לעניין זה יובהר כי פסקי הדין המוזכרים על ידי המערער בהודעת הערעור שונים בתכלית בנסיבותיהם מנסיבות המקרה הנוכחי. בנוסף, אנו מקבלות את טענת המשיב לפיה הוגשו קובלנות כנגד הרוב המוחלט של המשתתפים הפעילים בקבוצת הווטסאפ הכיתתית (והשוו – ד-2022-12). אנו מקבלות גם את טענת המשיב לפיה לא סירב לשוחח עם מייצגו של המערער בערכאה הקודמת, וכן כי עסקאות הטיעון שנחתמו עד כה עסקו בתיקים בעלי נסיבות עובדתיות שונות מתיק זה, בהן הקבילה הסכימה – לנוכח הנסיבות העובדתיות שהיו שונות באופן מהותי מהנסיבות העובדתיות בתיק זה – להסתפק בעבירה של הפרת הוראות.

בנוסף לערעור על ההרשעה, המערער העלה שורה של השגות על גזר הדין. במסגרת זו טען המערער, שוב לאכיפה סלקטיבית ולכך שהעונש שהוטל עליו חמור יותר מעונשים שהוטלו במקרים דומים. טענות אלו יש לדחות. בניגוד לחלק מפסקי הדין אותם הזכיר המערער בהודעת הערעור, המערער הורשע בעבירה של הונאה, עבירה שהעונש עליה הוא ככלל הרחקה בפועל לשנת לימודים אחת לפחות (סעיף 30א לתקנון המשמעת). לעניין זה יוזכר גם ע 2015/5 שם נקבע כי "ענישה בגין הונאה במטלה המסכמת של הקורס... כאשר אין בצידה נסיבות מקלות אך גם לא נסיבות מחמירות, צריכה לעמוד על לכל הפחות הרחקה בפועל לשלושה סמסטרים. אחד מאותם סמסטרים ניתן להמיר לעבודות שירות...". על אף החומרה הרבה שמצאנו במעשיו של המערער – אשר נמשכו מספר פעמים לאורך מבחן הבית – מצאנו לנכון להתחשב בגזירת העונש בנסיבותיו האישיות של המערער ובכך שהמערער לא הפיק, ככל הנראה, תועלת מהעבירה (והשוו ד-2022-12). על כן, הגענו למסקנה שיש להקל מעט בעונשו של המערער ולהעמידו על:

(א) פסילת השתתפותו של המערער בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי"; (ב) הרחקה לשלושה סמסטרים, דהיינו שנה"ל תשפ"ג והסמסטר הראשון של שנה"ל תשפ"ד; (ג) את ההרחקה בפועל מהסמסטר הראשון של שנת הלימודים תשפ"ד ניתן יהיה להמיר ב-40 שעות עבודה לטובת הציבור שיבוצעו בתיאום ודרך הדקנאט. סיום עבודות אלו עד לתום סמסטר ב' תשפ"ג יהווה תנאי ללימודים בסמסטר א' תשפ"ד; (ד) הרחקה על תנאי לשני סמסטרים לתקופה של שנתיים מיום שובו של המערער ללימודים.

ניתן היום, 19 לאוקטובר 2022, בהיעדר הצדדים.

יפורסם ללא שם התלמיד.

חברת בית הדין
גבי שירה אדר

יו"ר בית הדין
ד"ר לילך לוריא

חברת בית הדין
פרופ' רותם אושמן